

Niet iného bratstva, než kresťanskej lásky k blížnemu.

K encyklike Fratelli Tutti

Antonio Ureta

27. novembra 2020 ✝ Cirkev

Fratelli Tutti sa nezdá byť encyklikou. Skôr dialógom, ktorý začal František od počiatku svojho pontifikátu s agnostikmi ako Eugenio Scalfari, Dominique Wolton, či Carlo Petrini v snahe presvedčiť ich, že Katolícka cirkev je kompatibilná s ateistickou modernou. Encykliky predchádzajúcich pápežov sa tiahli od večných právd Božieho zjavenia k učeniu aplikovateľnému na konkrétne situácie, zvlášť na krízy vyskytujúce sa v Cirkvi a spoločnosti. Na rozdiel od tohto, Františkove „*strany reflexie o univerzálnom bratstve*“ (b. 286) navrhujú nespočetné množstvo čisto ľudských analýz, ktorých spoločný menovateľ by bol priateľným pre všetkých, napriek náboženským a filozofickým odlišnostiam. Jeho encyklika je predsa adresovaná „*všetkým ľuďom dobrej vôle, bez ohľadu na ich náboženské zmýšľanie*“ (b. 56).

Snaha nájsť najmenšieho spoločného menovateľa s agnosticizmom je evidentná v statiach encykliky, ktoré hovoria o „*zhode a pravde*“ a zdôrazňujú, že „*nescudziteľná dôstojnosť každej ľudskej osoby je pravdou zodpovedajúcou ľudskej prirodzenosti naprieč všetkým kultúrnym zmenám*“. Dodáva: „*Pre agnostikov môže byť tento základ dostatočným na to, aby dokázal dať všeobecnú solídnu a stabilnú platnosť základným a nemenným etickým princípom, ktoré môžu slúžiť ako prevencia možných budúcich katastrof. Ako veriaci sme presvedčení, že ľudská prirodzenosť, ktorá je zdrojom etických princípov, bola stvorená Bohom a preto je to napokon len On sám, kto týmto princípom dáva pevné základy.*“ Teda, aby sme sa vyhli akýmkoľvek podozreniam z náboženského prozelytizmu, pápež objasňuje, že „*toto nevedie k nijakej etickej rigidnosti či uvrhnutiu do akéhokoľvek morálneho systému, pretože základné a všeobecne platné morálne princípy sa môžu vteľiť do rôznych praktických pravidiel. Takto je tu neustále existuje priestor pre dialóg*“ (b. 214).

Toto hľadanie najmenšieho spoločného menovateľa s agnosticizmom tiež ukazuje, že v tejto silne sebareferenčnej encyklike (170 citácií seba samého, 43 jeho predchodcov, iba 20 citácií Otcov a Učiteľov Cirkvi) si človek všimne absenciu premís či dokonca nadprirodzených alebo špecificky kresťanských náboženských úvah. *Fratelli Tutti* preberá jasne naturalistický a interdenominačný jazyk. Prakticky vynecháva nadprirodzené povolanie človeka, ranu, ktorú vniesol do sveta hriech, potrebu vykúpenia v Kristovi, spásnu úlohu Cirkvi, božskú milosť ako požiadavku individuálnej dokonalosti a sociálny pokrok a prirodzený zákon ako základ medzinárodného poriadku, čo bolo vždy základom exhortácií predchádzajúcich pápežov.

Naturalizmus a interdenominacionalizmus sú zjavné najmä v základnej myšlienke encykliky, ktorou je „*nová vízia bratstva a sociálneho priateľstva*“ (č. 6) a následná „*univerzálna ašpirácia na bratstvo*“ (č. 8), ktorú chce František oživiť počnúc uznaním dôstojnosti každej ľudskej osoby. Nehovorí o Bohu, okrem krátkej zmienky o presvedčení veriacich, ktorá zdôrazňuje neobvyklý tón dokumentu: „*Ako veriaci*

sme presvedčení, že bez otvorenosti voči Otcovi všetkých nebudú existovať pevné a stabilné dôvody odvolania sa na bratstvo.“ (č. 272)

Dokonca aj podobenstvo o dobrom Samaritánovi sa interpretuje s čisto humanistickým kľúčom: podľa pápeža príbeh „*k nám hovorí o podstatnom a často zabudnutom aspekte nášho spoločného ľudstva: boli sme stvorení pre naplnenie, ktoré sa dá nájsť iba v láske*“ (č. 68). „*Ježiš verí v to najlepšie z ľudského ducha; týmto podobenstvom nás povzbudzuje, aby sme vytrvali v láske, prinavrátili utrpeniu dôstojnosť a vybudovali spoločnosť hodnú tohto mena.*“ (č. 71) Sekulárny charakter takejto lásky je zdôraznený úvahou, že veriaci človek si „*môže myslieť, že je blízky Bohu a lepší ako ostatní*“, zatiaľ čo „*paradoxne tí, ktorí tvrdia, že sú neveriaci, môžu niekedy uskutočňovať Božiu vôľu v praxi lepšie ako veriaci*“ (74).

Táto láska k blížnemu nemusí nevyhnutne pochádzať z lásky k Bohu. Slovo „*charita*“ sa v encyklike používa 33-krát. Nikdy však nie je spojené s „*priateľstvom človeka s Bohom*“, z ktorého podstatne pozostáva (sv. Tomáš Akvinský, *Summa Theologiae*, II-II, q. 23, a. 1), takže „*Boh je dôvod milovať blížneho.*“ (tamže q.25, a.1) Vynechanie hlavne vertikálneho charakteru dobročinnnej činnosti ide tak ďaleko, že potvrdzuje, že na to, aby bolo možné správne riadiť činy morálnych čností (ako je statočnosť, rozvážnosť, pracovitosť atď.), „*Je potrebné zohľadniť mieru, v akej podporujú otvorenosť a jednotu s ostatnými.*“ (č. 91) O láske k Bohu ani slovo.

Zdá sa však, že *Fratelli Tutti* spadá do veľkej miery pod kritický úsudok, ktorý sv. Pius X. smeroval k spisom hnutia Le Sillon v encyklike *Notre charge apostolique*, v ktorej napísal, že hnutie propagovalo nekatolícky koncept bratstva:

*„Katolícke učenie však hlása, že prvá povinnosť lásky k blížnemu nespočíva v trpení bludných presvedčení, hoci by bola aj sebaúprimnejšia, ani v teoretickom alebo praktickom indiferentizme voči bludom a nerestiam, v ktorých vidíme topiť sa našich bratov, lež v horlivosti pre mravnú a duševnú nápravu, práve tak, ako v horlivosti pre ich hmotné blaho. To isté katolícke učenie nás tiež učí, že prameňom lásky k blížnemu je láska k Bohu, spoločnému Otcovi a spoločnému cieľu celej ľudskej spoločnosti a láska k Ježišovi Kristovi, ktorého sme údmí, takže pomôcť nešťastnému je práve toľko, ako by sme robili dobre samému Ježišovi Kristovi. Každá iná láska je len predstieranie alebo neplodný a pominuteľný cit. Ctihodní bratia, **nie je iného bratstva, než kresťanskej lásky k blížnemu, ktorá láskou k Bohu a jeho Synovi Ježišovi Kristovi, nášmu Vykupiteľovi, všetkých ľudí objíma, aby všetkým pomáhala a všetkých priviedla k tej istej viere a k tomu istému nebeskému šťastiu.** Keby demokracia rozlišovala bratstvo od takto pochopenej lásky k blížnemu, bola by ďaleko od každého pokroku a znamenala by pre civilizáciu neblahý krok naspäť.“ (č. 24)*

Slová svätého Pia X. vrhajú potrebné svetlo na zdôraznenie iného aspektu poslednej Františkovej encykliky: relativistickej syntézy koexistencie protikladov, ktoré prostredníctvom dialógu musia slúžiť ako podpora univerzálneho bratstva a sociálneho priateľstva. Svätý František z Assisi je údajne modelom „*kultúry stretnutia*“ (v texte spomenutý 6-krát) a „*dialógu*“ (spomenutý 46-krát), pretože „*neviedol vojnu slov zameranú na vnucovanie doktrín*“, ale bol skôr skutočným otcom do tej miery, že oslovoval ľudí „*nie preto, aby ich vtiahol do svojho vlastného života, ale aby im pomohol stať sa stále plnšími samých sebou*“ (č. 4).

Dnes sa naopak: „*Stáva ľahším diskreditovať a urážať oponentov od samého začiatku, ako začať úctivý dialóg zameraný na dosiahnutie dohody na hlbšej úrovni.*“ (č. 201) V skutočnosti si musíme myslieť, že „*rozdiely sú tvorivé; vytvárajú napätie a v riešení napätia leží pokrok ľudstva*“ (č. 203). Pre pápeža Františka by to nebol relativizmus, pretože táto objektívna pravda zostáva v platnosti: každé ľudské bytie je posvätné (č. 207), takže ľudské práva sú nedotknuteľné (č. 209) ako trvalá, transcendentná a neprekonateľná hodnota (211 a 273). Čo sa týka zvyšku, „*to, čo nazývame „pravdou“ (jednotlivé úvodzovky sú z encykliky), „je predovšetkým hľadaním pevných základov podporujúcich naše rozhodnutia a naše zákony*“ (č. 208). Takže: „*V pluralitnej spoločnosti je dialóg najlepším spôsobom, ako uznať to, čo by malo byť vždy potvrdené a rešpektované popri akejkoľvek krátkodobej zhode.*“ (č. 211)

Odtiaľ pochádza kultúra stretnutia, pracujúca „*na vytvorení mnohostranného mnohostenu, ktorého rôzne strany tvoria pestrú jednotu ... kde rozdiely existujú vedľa seba, navzájom sa dopĺňajú, obohacujú a vzájomne osvetľujú*“ (č. 215). To si vyžaduje na jednej strane „*schopnosť uznať právo ostatných ľudí na to, aby boli sami sebou a aby sa odlišovali*“ (č. 218), a na druhej strane „*sociálna zmluva*“, ktorá „*vyžaduje uvedomenie si, že niektorých vecí sa treba zrieknuť pre spoločné dobro*“ (č. 221). „*Nik nemôže vlastniť celú pravdu alebo uspokojiť všetky jeho či jej túžby, pretože táto domýšľavosť by viedla k zrušeniu ostatných popretím ich práv.*“ (č. 221) Toto je realizmus dialógu „*zo strany mužov a žien, ktorí zostávajú verní svojim vlastným zásadám a uznávajú, že aj ostatní majú právo robiť to isté*“ (tamže) a umožňuje nám, aby sme „*snívali ako jedna ľudská rodina, ako spolucestujúci zdieľajúci to isté telo, ako deti tej istej Zeme, ktorá je naším spoločným domovom, aby každý z nás prinášal bohatstvo jeho či jej viery a presvedčení, aby bol každý z nás jeho či jej hlasom, bratom a sestrou všetkých*“ (č. 8).

Pre Františka nie je toto nijakým synkretizmom, ani pohltením jedného druhým. Ide o úsilie nájsť „*čím skôr zhodu, ktorá sa uskutoční na vyššej úrovni a zachová to, čo je platné a užitočné na oboch stranách*“ (č. 245), čo sa javí ako osobitná forma hegelovskej dialektiky, v ktorej syntéza zostáva ako nedosiahnuteľný horizont.

Je ľahké všimnúť si, že toto všetko nie je v súlade s tým, čo učil svätý Pius X., keď odsúdil hnutie Sillon za odklon od katolíckej náuky: „*To isté platí pre predstavu bratstva, ktorú našli z lásky k spoločnému záujmu alebo, okrem všetkých filozofií a náboženstiev, iba na základe predstavy o ľudskosti, a teda s rovnakou láskou a toleranciou zahrňa všetky ľudské bytosti a ich utrpenia, či už sú to intelektuálne, morálne alebo fyzické a dočasné. Katolícka doktrína nám však hovorí, že **prvoradou povinnosťou lásky nie je tolerovanie falošných myšlienok, nech už sú akokoľvek úprimné, ani teoretická alebo praktická ľahostajnosť voči chybám a nerestiam, v ktorých vidíme svojich bratov, ale v horlivosti pre ich intelektuálne a morálne pozdvihnutie, ako aj pre ich materiálne blaho.***“ (č. 24)

Tón filozofického relativizmu a náboženského interkonfesionalizmu encykliky *Fratelli Tutti* sa rozširuje rovnako na vzťahy medzi Katolíckou cirkvou a inými náboženstvami. Pretože „*je každá ľudská osoba považovaná za stvorenie povolane byť Božím dieťaťom*“, rôzne náboženstvá „*významne prispievajú k budovaniu bratstva a obrane spravodlivosti v spoločnosti*“ (č. 271). Z tohto hľadiska sú si všetky náboženstvá údajne rovnocenné: „*Z našich skúseností s vierou a z múdrosti nazhromaždenej v priebehu storočí, ale aj z poučení získaných z našich mnohých slabostí a*

zlyhaní, my, veriaci rôznych náboženstiev, vieme, že naše svedectvo o Bohu je prínosom pre našu spoločnosť.“ (č. 274)

Súčasťou tejto rovnice je aj Biblia, pretože pre Františka sa všetci „náboženský klasikovia môžu ukázať ako zmysluplní v každom veku; majú trvalý vplyv“ (č. 275). Neskôr dodáva: „Iní pijú z iných zdrojov. Pre nás je prameňom ľudskej dôstojnosti a bratstva evanjelium Ježiša Krista.“ (č. 277)

Boh navyše nemá preferenčné možnosti pre pokrstených všeobecne (ktorí sú jedinými pravými Božími deťmi), ani pre katolíckych veriacich, najmä členov svojho tajomného tela, ale skôr „Božia láska je rovnaká pre všetkých bez ohľadu na náboženstvo. Aj keď sú ateisti, jeho láska je rovnaká.“ (č. 281)

Z týchto náboženských a filozofických premís – pri hľadaní, ako už bolo spomenuté na začiatku, najmenšieho spoločného menovateľa pre všetkých ľudí – encyklika *Fratelli Tutti* vyvodzuje hlavne dva praktické dôsledky, ktoré povedú k nespokojnosti, ak neotvorí dokonca väčšiu priepasť medzi pápežom Františkom a veľkou časťou katolíckych veriacich: podpora prisťahovalectva ako podmienka otvorenej spoločnosti a jednotná vláda pre celý svet, ktorá by riešila globálne problémy.

pokračovanie v II. časti

Spoločnými silami prebudíme SVEDOMIE Slovenska, bojujme za Vieru a hodnoty kresťanskej civilizácie. Bez Vás Christianitas.sk nezvládneme financovať, preto prosíme o Vašu PODPORU. Ďakujeme!

Bankové spojenie: **SK776500000000020594299**

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/niet-ineho-bratstva-nez-krestanskej-lasky-k-bliznemu-k-encyklike-fratelli-tutti/>